

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 149

Eesti, videosild

Teisipäev, 08. veebruar 2022

Algus 14.00, lõpp 15.19

Juhataja: Yoko Alender (esimees)

Protokollija: Elise Ernesaks (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Peeter Ernits, Kaido Höövelson, Igor Kravtšenko, Natalia Malleus, Andres Metsoja, Timo Suslov

Komisjoni ametnikud: Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudusid: Heiki Kranich ja Jevgeni Ossinovski

Kutsutud: Eesti Erametsaliidu tegevjuht Jaanus Aun ja juhatuse esimees Ando Eelmaa, Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonna juhataja Taimo Aasma,

Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna juhtivspetsialist Riina Kotter (1. ja 2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine "Üleskutse Sõrve looduskaitseala toetuseks Harju maakonnas"
2. Kollektiivne pöördumine "Hoiame Alutaguse loodust - toetame rahvuspargi laiendamist!"

1. Kollektiivne pöördumine "Üleskutse Sõrve looduskaitseala toetuseks Harju maakonnas"

2. Kollektiivne pöördumine "Hoiame Alutaguse loodust - toetame rahvuspargi laiendamist!"

Yoko Alender ütles sissejuhatuseks, et Eesti Erametsaliidu esindajad on kollektiivsete pöördumiste teemadel avaldanud soovi enda seisukohti tutvustada.

Ando Eelmaa tegi ettepaneku rääkida kahest kollektiivsest pöördumisest koos selle tõttu, et Erametsaliidu jaoks teemad suures osas kattuvad. Ta sõnas, et üldisem probleem on selles, kas uute kaitsealade moodustamine suudab lahendada looduskaitse probleeme. Ta lausus, et maailma looduskaitse tippteadlased on öelnud, et traditsiooniline looduskaitse ei tööta, kuna loodus on liialt dünaamiline. Ta tõdes, et mida rohkem on range kaitsega alasid ja mida rohkem inimesi nendelt aladelt eemale tõrjutakse, seda suuremaks läheb inimeste jalajälg kaitsealadest väljaspool. Inimesi ja loodust kunstlikult lahutades võetakse inimestelt ära väärikus, sissetulek ja traditsiooniline tegevus, mida tuleb asendada. Praeguseni on

maaomanikud loodusväärtusi hoidnud ja kui nad tõrjutakse protsessist eemale, pole neil enam motivatsiooni vabatahtlikult loodust hoida.

Jaanus Aun tunnistas, et riigimaadele on kavandatud looduskaitse piiranguid suurimas ulatuses, kuid mõlema juhtumi (Alutaguse ja Sõrve) puhul ei jää mõjutuseta eramaad. Ta nentis, et riik kehtestab innukalt uusi piiranguid, kuid erametsaomanikele saamata jäänud tulu hüvitamisel seda innukust enam märgata pole. Hüvitise määrad on kehtestatud 2007. aastal ja need määrad ei sobitu enam tänapäeva majandusruumi. Ta sõnas, et need erametsaomanikud, kellel on soov metsa majandamisega edasi tegeleda, peavad saama riigilt asendusmaa sama omavalitsuse territooriumil. Ta lausus, et kui eramaaomanik soovib looduskaitseliste piirangutega maa riigile müüa, siis peab selle hind olema õiglane. Keskkonnaministeerium (KEM) on öelnud, et sellealase metoodika ümberkorraldamine on selle aasta tööplaanis.

Yoko Alender sõnas, et maade vahetuse temaatikat arutatakse KEM-is edasi.

Ettevalmistamisel on ülevaade maade vahetuse alternatiividest ja riigi maaressurssidest, et saada selgust, kas nendes kindlates piirkondades on maaomanikele üldse võimalik asendusmaad pakkuda. Eramaade müügitoodika kohta on mitmeid ettepanekuid ja see on olnud keskkonnakomisjoni päevakorras mitmel korral. Ta kutsus osapooli üles lahenduste osas koostööd tegema.

Riina Kotter ütles, et teeb ettekande Sõrve ja Alutaguse probleemidest, mis on sarnased, kuid Keskkonnaamet (KeA) on nende menetlemisega erinevates staadiumites (Lisa).

Taimo Aasma lausus, et Alutaguse rahvuspargi osas pole KEM edasist otsust teinud, mille põhjuseks on olnud lahendamata probleemid kaitsekorralduses ja kaitsereežiimis. Sõrve looduskaitseala osas on keskkonnaminister järgmisel nädalal kohtumas majandusministriga, et vaadata üle kõiki teemasid. Ta tõdes, et aastate jooksul on paranenud eraomanikele kompensatsiooni maksmise korraldamine, kuid see vajab veel tööd. Sellest aastast rakendub erametsatoetus ka kaitsealade piiranguvööndites väljaspool Natura alasid. Ta sõnas, et kompensatsioonide peamine rahastusallikas on EL-i ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) vahendid. Vähesel määral on suurenenud selle eelarve, kuid toetusmäärad on jäänud samaks. Ta ütles, et ÜPP temaatika areneb edasi, valitsus on saatnud hinnangu andmiseks Euroopa Komisjonile esialgse teadmise ja kui see Komisjonist tagasi tuleb, teeb valitsus järgmiste finantsperioodide eelarvete osas lõplikud otsused. Keskkonnaministri jaoks on toetuste õiglasemaks muutmine prioriteet ja kaalutakse, kas Alutaguse ja Sõrve näitel on võimalik rakendada uut erametsatoetuse skeemi. Ta nõustus üldise tõdemusega, et üle tuleb vaadata maade omandamise metoodika, mis on ka selle aasta KEM-i tööplaanis.

Andres Metsoja ütles, et loodusväärtuste säilitamiseks kaitse alla võetud alad peaksid seadusest tulenevalt automaatselt olema kompenseeritud, hüvitise määramise otsus ei tohiks olla KEM-i ega KeA pädevuses. **Taimo Aasma** täpsustas, et seadusest ei tulene erametsatoetust. **Andres Metsoja** kutsus üles käsitlema probleemi tervikuna, st looduskaitse ja leevendusmeetmete teemasid koos. Ta tõi näite kõrgendatud avaliku huviga aladest, kus kokkuleppemenetluse käigus saab omanik 20% müügitulust. **Andres Metsoja** küsis, kas oleks võimalik hüvitiste taotlemisel vähendada bürokraatiat. Praegune olukord on selline, kus omanik peab õigeaegselt esitama taotluse ja kui ta seda ei tee, siis ei saa ta ka hüvitist. Keskkonnakomisjoni eelmine koosseis arutas Alutaguse kaitse-eeskirjade temaatikat ja siis kinnitati, et lahendatakse olemasolevad probleemid ning uusi alasid juurde ei kavandata,

hetkel on siiski töös rahvuspargi piiride laiendamine. **Taimo Aasma** lausus, et 30-40 kaitse-eeskirja tuleb kinnitada enne 2023. aasta maid ja see on realistlik aasta tööplaan. Ta sõnas, et hüvitiste taotlemine on tehtud võimalikult lihtsaks läbi infosüsteemide ja korduvalt on räägitud automaatselt hüvitise ülekandest. Ta ütles, et hüvitist ei võta välja suur hulk eramaa omanikke, eelmisel aastal võttis hüvitise välja 77% kõikidest eramaa omanikest. **Andres Metsoja** uuris, kuidas käib kompensatsiooni arvutamine, kas raha planeeritakse selle järgi, kui palju eelneval aasta vahendeid kulus ja sinna lisatakse juurde kindel protsent. **Taimo Aasma** vastas, et määratakse sihttasemed ja arvestatakse mõningase muutumisega ajas. Erametsa toetuseks planeeritud 5 miljonit eurot ei arvesta sellega, et hüvitist taotlevad kõik erametsaomanikud, vaid arvestatakse 77%-ga.

Ando Eelmaa lausus, et koostöö peaks jõudma selleni, et eramaaomanik hoiaks loodust vabatahtlikult. Nii saavutaksid eramaaomanikud ja looduskaitsejad palju parema tulemuse. Ta tõi näiteid Ameerika *Safe Harbour* kokkuleppest ja tõdes, et liikide elupaigad on pidevas muutumises ning lahendus, et riik ostab need maad eraomanikelt välja, pole jätkusuutlik. Ta märkis, et Alutaguse rahvuspargi asutamisel lubati, et selle piire ei muudeta, kuid piiride muutmise menetlust alustati juba enne kaitse-eeskirjade kinnitamist. Samuti lubati luua uusi töökohti, teha investeringuid ja arendada infrastruktuuri, aga Alutaguse rahvuspargi moodustamisest alates on piirkonnast lahkunud umbes 500 elanikku.

Riina Kotter ütles, et KeA menetleb Alutagusel kahte protsessi korraga ja üks nendest on esimese kaitsekategooria liigi ehk lendorava püsielupaikade kehtestamine. Alutaguse rahvuspargi laiendamisel pole avalikkust kaasatud, teemat on käsitletud läbi pöördumiste KeA poole, KeA koostab hetkel laiendamise alast ekspertiisi.

Peeter Ernits ütles, et eramaade kompenseerimise summad on väga väikesed. Kui Sõrve looduskaitsealal tõsta hüvitise summat 110 eurolt ha kohta 134 euroni ha kohta, peaks riik hüvitistele juurde maksma 6500 eurot. Ta küsis, kas KEM pole võimeline seda summat eelarvest leidma. Ta rõhutas, et Sõrve piirkonnas on oluline tasakaalu leidmine kaevanduste rajamise ja looduskaitse vahel. **Taimo Aasma** vastas, et ÜPP raames täiendavaid summasid ei leitud, kuid kõik pole veel lõplikult otsustatud. **Peeter Ernits** uuris, kuidas Sõrve ja Alutaguse hüvitiste tarbeks vahendite leidmisele planeeritakse lahendus leida. **Taimo Aasma** vastas, et toetuste diferentseerimine ja erandi tegemine Alutagusele ja Sõrvele ei ole võrdne kohtlemine võrreldes teiste kaitsealade erametsaomanikega. Ta sõnas, et põhiprobleemid on mujal, Sõrvel on vaja sõlmida kokkulepped seoses kaevandamisega ja Alutagusel lahendada kaitsekorra küsimused.

Yoko Alender nõustus, et üle tuleks vaadata hüvitiste määrad ning uuris, kas seoses EL-i kliimapaketi eesmärkidega on Euroopast tulemas täiendavaid vahendeid. **Taimo Aasma** vastas, et ÜPP vahendite jaotamine on poliitiliste valikute koht, lõppotsuse peab tegema valitsus.

Timo Suslov ütles, et Alutaguse ja Sõrve teemad peaksid lahenduse leidma kohalikul tasandil. Ta küsis, miks ei taheta teha ekspertiisi Saaremaa Laidevahe kaitsealal, kuid ekspertiis on tehtud Alutaguse rahvuspargi laiendamisel, mille menetlust pole veel algatatud. **Riina Kotter** vastas, et Sõrve looduskaitsealal tellis ekspertiisi Harku vallavalitsus, kes esitas KeA-le laiendamise ettepaneku koos ekspertiisiga. Alutagusel valmis ekspertiis kohalike omavalitsuste valimiste perioodil ja seda pole käidud läbi rääkimas, kohtumised on tulemas

vallavalitsuse ja Eesti Erametsaliiduga. **Taimo Aasma** sõnas, et KeA-l kui pädeval asutusel on õigus anda eksperthinnanguid, mida tehti ka Laidevahe piirkonna puhul. **Riina Kotter** lisas, et Alutagusel on osaline ekspertiis tellitud väljastpoolt KeA-d ja otstarbekuse hinnang on koostatud KeA ekspertide poolt.

Jaanus Aun sõnas, et EL-i metsastrateegiast tulenevalt peab maaelu toetamisel pöörama senisest rohkem tähelepanu metsandusele. Maaeluministerium on sellise retoorikaga nõustunud, kuid mitte eelarve osas, ÜPP peaks selleks ette nägema vajalikud meetmed. Ta lisas, et riik ei tohiks maa asendamisel piirduda reservmaa või jätkuvalt riigi omandis oleva maaga, asenduseks võiks anda ka põlist riigimetsa.

Ando Eelmaa sõnas, et Erametsaliit on välja töötanud ettepanekute paketi, mis kaasab loodushoidu senisest rohkem eramaaomanikke. **Yoko Alender** ütles, et komisjon kuulab heameelega Erametsaliidu ettepanekuid.

Yoko Alender ütles lõpetuseks, et komisjon menetleb pöördumisi edasi oma järgmistel istungitel.

(allkirjastatud digitaalselt)
Yoko Alender
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elise Ernesaks
protokollija